WIKIPEDIA

Hindustani

Hindustani (/ hɪndustɑːniː /;**हिन्दुस्तानी**, **ہندوستانی**), også kjent som **hindi-urdu**, er en benevnelse brukt av språkvitere for å beskrive en rekke nærliggende språk i den nordlige, sentrale og nordvestre delen av det indiske subkontinentet. To skriftlige standardiseringer inngår i dette språkområdet, nemlig urdu og hindi, men også en rekke dialekter uten skriftlige tradisjoner. De to standardiseringene har en nær identisk grammatikk, og har også det grunnleggende ordforrådet til felles. Før delingen av Britisk India i 1947 ble ordene hindustani og urdu brukt om hverandre.[1]

Innhold

Betydninger av ordet

Opprinnelig ble termen «hindustani» («fra Induslandet») brukt av de tyrkiske og persiske mogulene som erobret India om *khariboli*, som var dialekten i bruk i Delhi om omlandet. Dette språket mottok som følge av de fremmede, islamske erobrerne store mengder ord fra persisk, arabisk og tyrkisk. Ettersom stormogulene erobret større deler av India, ble dette språket tatt i bruk som handels- og kommunikasjonsspråk over hele Nord-India. I fire århundrer fungerte dette språket som *lingua franca*, og oppviste store variasjoner alt etter hvilke lokalspråk det kom i kontakt med. Språket ble også tatt i bruk som litteraturspråk ved mogulhoffet, hvor det var i bruk sammen med persisk. Etterhvert ble det kalt *urdu*(*zabān-e Urdu* زبان اردو, ज़बान-ए), «leirspråket» på persisk, avledet fra det tyrkiske «*Ordū*» «leir»).

Da britene tok kontrollen over de nordindiske slettene på 1800-tallet, brukte de termene *hindustani* og *urdu* om hverandre, og språket ble tatt i bruk som administrasjonsspråk ved siden av engelsk. Dermed var grunnlaget lagt for hindi og urdu som offisielle språk i India og Pakistan.

Da India ble delt i 1947 tok de to nye statene i bruk hindustani som offisielt språk. Pakistan tok i bruk perso-arabisk skrift, mens India brukte devanagari-alfabetet som stammer fra sanskrit. Ordet urdu brukes dermed ikke lenger som synonym med hindustani.

Ordet hindustani har dermed en sammensatt historie, og betyr ulike ting for ulike mennesker. Hindustani er for eksempel en betegnelse for det bevisst nøytrale språket som brukes i Bollywood-filmer. Ved å bruke et nøytralt språk, kan Bollywood-filmer selges både i India og Pakistan.

Urdu

Urdu er nasjonalspråket i Pakistan og også et offisielt regionspråk i India. I statene Andhra Pradesh, Uttar Pradesh, Jammu og Kashmir og i Delhi er urdu et av de offisielle språkene. Ordet kommer fra *zabān-e Urdu-e mo'alla*, som betyr «leirspråket». Ordet urdu har dermed samme opprinnelse som vårt ord *horde*, og henspiller på de tyrkiskspråklige forfedrene til stormogulene. Som standardisert skriftspråk utviklet urdu seg ved mogulenes hoff i byer som Delhi, Agra, Lahore og Lucknow.

Urdu skrives med en tilpasning av det arabiske alfabetet, kalt *Nasta'liq*[2]

Hindi

Standardisert hindi er Indias offisielle språk, og stammer fra *khariboli*-dialekten fra Delhi. Forskjellen fra urdu er først og fremst at det skrives med et opprinnelig indisk alfabet, devanagari, og at det finnes langt færre persiske ord. Mange forfattere bruker i dag en sanskrit-inspirert form fra den hellige byen Varanasi, basert på østlige dialekter. Sanskrit er Indias klassiske språk, som ikke snakkes lenger, men som ned igjennom historien har spilt en lignende rolle som latin i Vest-Europa.

Del av diktverket Rigveda skrevet i devanagari-skrift (tidlig 1800-tall)

Ordet «hindustani» er som regel ikke i bruk i India, utenom som betegnelse på en type klassisk musikk fra Nord-India. Vanligvis brukes ordet «hindi», uansett hvor mange persiske ord som er i bruk. Brukerne av hindustani kan fordeles på en skala med det sterkt persiskpåvirkede urdu i den ene enden og klassisk, sanskrit-preget Varanasi-hindi på den andre siden. I vanlig språkbruk i India brukes hindi om alle disse variantene foruten standardisert urdu.

Dermed kan ordet «hindi» blant annet bety:

- Standardisert hindi, slik som det blir undervist i skoler i hele India.
- Formell hindi med en sterk innflytelse fra sanskrit.
- Alle dialekter av hindi og urdu som snakkes i India.
- Den nøytraliserte, muntlige formen av språket som brukes på fjernsyn og i filmer.
- Den mer formelle nøytrale varianten brukt i nyhetssendinger og skriftlige nyhetsreportasjer.

Noen bruker ordet «hindustani» for å distansere seg fra den etnisk-religiøse konflikten som førte til Indias deling i 1947. Dermed er alle ord i hindustani tillatt, enten de er persiske eller basert på sanskrit. Denne ordbruken er spesielt utbredt i sekulære kretser.

Basarhindustani

Ordet kan også brukes om dagligspråket eller gatespråket, i motsetning til de mer «raffinerte» skriftformene hindi og urdu. Den amerikansk-engelske ordboka Webster kaller dermed hindustani *the principal dialect of Hindi/Urdu, used as a trade language throughout north India and Pakistan.*

Søsterspråk

Talt urdu og hindi kan sees på som dialekter av et felles språk, hindustani. Forskjellene er imidlertid langt større i litterær hindi og urdu. Hindi henter sine kulturord fra de gamle språkene sanskrit og prakrit, mens urdu henter sine kulturord fra persisk og arabisk. De fleste pronomen, verb, preposisjoner osv er de samme i begge språkene.

Talt, folkelig hindustani er imidlertid svært utbredt i store områder i India som kommunikasjonsspråk, *lingua franca*.

Dersom man teller hindi og urdu sammen, er det verdens tredje største språk etter mandarinkinesisk og engelsk.[3]

Offisiell status

Den indiske grunnoven erklærer hindi som offisielt språk i Den indiske unionen. I tillegg er hindi offisielt språk i delstatene Uttar Pradesh, Bihar, Jharkhand, Uttarakhand, Madhya Pradesh, Rajasthan, Chhattisgarh, Himachal Pradesh, Haryana og Delhi. I noen av disse delstatene finnes det flere offisielle språk, vanligvis urdu. I tillegg har hindi status som andre offisielle språk i delstater og territorier som Andamanene og Nikobarene, Daman og Diu, Gujarat, Maharashtra og Punjab.[4] Hindi undervises i skolene i alle delstatene unntatt Tamil Nadu og Tripura, samt i Karaikal-enklaven i Puducherry.[5]

Urdu, den andre standardiseringen, er nasjonalspråket i Pakistan, hvor også engelsk er offisielt språk. Selv om flertallet i Pakistan snakker punjabi og engelsk er i bruk, nyter likevel urdu en høy status. Urdu er også annet offisielt språk i de indiske delstatene Andhra Pradesh, Delhi, Jammu og Kashmir og Uttar Pradesh, samt i Den indiske union. På universiteter som i Lucknow, Aligarh og Hyderabad snakkes og lærer urdu som et prestisjespråk.

Hindustani utenfor Sør-Asia

Hindustani snakkes også utenfor sitt kjerneområde i Sør-Asia, og da av utvandrere og deres etterkommere.

På Fiji er Fijiansk hindustani ett av tre offisielle språk. Denne varianten er utviklet av østlige dialekter. Dette språket har utviklet en del særtrekk, men er fremdeles helt forståelig for indere. Nesten alle indo-fijianere snakker dette språket, og de utgjør 38,1% av befolkningen på Fiji.

I Karibia snakkes hindustani av en stor gruppe indisk-karibiske grupper i Surinam, Guyana og Trinidad og Tobago. Navnet på språket her er *karibisk hindustani*. I Surinam er hindustani det nest mest talte språket.

Tadj-Uzbeki er en form for hindustani som snakkes av etterkommere etter indiske utvandrerer på grensa mellom Tadsjikistan og Usbekistan. Denne varianten av hindustani er påvirket av usbekisk, tadsjikisk og russisk.

Hindustani snakkes også av store immigrantgrupper i Nord-Amerika, Europa, Afrika og Midtøsten. I et land som Mauritius er flertallet av befolkningen av indisk opprinnelse, men deres muntlige variant av hindustani, bjojpuri, taper nå terreng overfor fransk-kreolsk. I Norge gis det morsmålsundervisning i urdu for den store gruppen pakistansk-norske barn. Imidlertid har denne gruppen stort sett punjabi som morsmål.

Referanser

1. ^ The Oxford English Dictionary
2. ^ The Oxford English Dictionary
3. ^ The World's Most Widely Spoken Languages (http://www2.ignatius.edu/faculty/turner/languages.htm) Arkivert (https://web.archive.org/web/20110927062910/http://www2.ignatius.edu/faculty/turner/languages.htm) 27. september 2011 hos Wayback Machine.
4. ^ LANGUAGE IN INDIA: Volume 4 : 11 November 2004 (http://www.languageinindia.com/nov2004/mallikarjunmalaysiapaper1.html)
5. ^ Government of India: National Policy on Education (http://education.nic.in/natpol_new.asp) Arkivert (https://web.archive.org/web/20060620100111/http://education.nic.in/natpol_new.asp) 20. juni 2006 hos Wayback Machine.

Litteratur

- Asher, R. E. (1994). Hindi. In Asher (Ed.) (pp. 1547-1549).
- Asher, R. E. (Ed.). (1994). *The Encyclopedia of language and linguistics*. Oxford: Pergamon Press. ISBN 0-08-035943-4.
- Bailey, Thomas G. (1950). *Teach yourself Hindustani*. London: English Universities Press.
- Chatterji, Suniti K. (1960). *Indo-Aryan and Hindi* (rev. 2nd ed.). Calcutta: Firma K.L. Mukhopadhyay.
- Dua, Hans R. (1992). Hindi-Urdu as a pluricentric language. In M. G. Clyne (Ed.), *Pluricentric languages: Differing norms in different nations*. Berlin: Mouton de Gruyter. ISBN 3-11-012855-1.
- Dua, Hans R. (1994a). Hindustani. In Asher (Ed.) (pp. 1554).
- Dua, Hans R. (1994b). Urdu. In Asher (Ed.) (pp. 4863-4864).
- Rai, Amrit. (1984). *A house divided: The origin and development of Hindi-Hindustani*. Delhi: Oxford University Press. ISBN 0-19-561643-X.

Eksterne lenker

- (en) Hindi-Urdu phrasebook hos Wikivoyage
- Shakespear, John. A Dictionary, Hindustani and English. (http://dsal.uchicago.edu/dictionaries/shakespear/) 3rd ed., much enl. London: Printed for the author by J.L. Cox and Son: Sold by Parbury, Allen, & Co., 1834.
- Encyclopædia Britannica, 11th Edition: Hindostani (http://encyclopedia.jrank.org/HIG_HOR/HINDOSTANI_properly_Hindustani_.html)
- Hindi, Urdu, Hindustani, *khaRî bolî* (https://web.archive.org/web/20030217173457/http://members.aol.com/yahyam/hindustani.html)
- Hindi-Urdu FAQ (https://web.archive.org/web/20020415084142/http://www.geocities.com/sikmirza/arabic/hindustani.html)
- Hindustani as an anxiety between Hindi-Urdu Commitment (http://www.languageinindia.com/march2003/hindustani.html)
- Hindi? Urdu? Hindustani? Hindi-Urdu? (https://web.archive.org/web/20060923205724/http://www.uiowa.edu/~incinema/Hindinote.html)
- History of Hindustani (http://adaniel.tripod.com/hindustani.htm)
- Hindi/Urdu-English-Kalasha-Khowar-Nuristani-Pashtu Comparative Word List (http://www.lexicool.com/dlink.asp?ID=0FW3HU5663&L1=34&L2=44)
- Ethnologue Report for Hindustani (http://www.ethnologue.com/show_family.asp?subid=90987)

- GRN Report for Hindustani (http://globalrecordings.net/language/747)
- Hindustani Poetry (https://web.archive.org/web/20060615203847/http://indolink.com/Poetry/)
- Hindi-Urdu online resources (https://web.archive.org/web/20060827233430/http://polyglot.lss.wisc.edu/lss/staff/erica/CALL/hindi.html)
- Biggest Hindustani-Indian poetry forum (https://web.archive.org/web/20070928004443/http://www.yoindia.com/forums/)
- National Language Authority (Urdu), Pakistan (muqtadera qaumi zaban) (https://web.archive.org/web/20070804053902/http://www.nla.gov.pk/)
